

Den 3. November 2008

**Til Folketingets Uddannelsesudvalg:
Notat om Lov for videnspædagogiske aktivitetscentre i Danmark**

Resumé

På samme måde som museumsloven og Zoo-loven er med til at sikre kvalitet, udvikling og kontinuitet i de statsanerkendte museer og zoologiske anlæg kan vedtagelsen af en Lov for Videnspædagogiske Aktivitetscentre i Danmark (VPAC) sikre kvalitet, udvikling og kontinuert arbejde i tilskudsberettigede aktivitetscentre.

VPAC'erne yder i dag en stor og anerkendt indsats som brobygger mellem forskning og formidling til grundskolen, gymnasieskolen og ungdomsuddannelserne i særdeleshed og borgerne i almindelighed.

VPAC'ernes anvendelse af nye interaktive læringsformer i børn og unges tilegnelse af naturvidenskabelig og historisk viden og forståelse medvirker og inspirerer til stadig udvikling og brug af nye didaktiske metoder. Både blandt centrene selv og i det formelle skolesystem, der anvender centrene som alternativ til klasselokalet.

VPAC'erne mærker derfor i disse år en øget efterspørgsel af deres ydelser på grund af den store fokus der i dag er på at øge interessen for naturvidenskab og kulturhistorie blandt unge.

Fra statens side vil en lov for VPAC'erne kunne sikre den nødvendige kvalitet, udvikling og differentiering mellem centrene, - en hensigt, der vil komme hele uddannelsessektoren til gode. Den nuværende støttes uddannelsespolitiske hensigt vil således blive styrket.

Da der i dag ikke findes en lov for VPAC'erne hersker der på de enkelte centre usikkerhed om driften og fremtiden. Det hæmmer en fortsat udvikling og langsigtet planlægning. Som vilkårene er nu, venter VPAC'erne således hvert år spændt på Finanslovens vedtagelse og på den tværministerielle støttepuljes skæbne.

Det giver usikkerhed for indsatsen for:

- Livslang læring og centrenes supplement til og inspiration for det formelle uddannelsessystem i Danmark.

- Vidensformidling hvor centrene bygger bro mellem forskning og folk.
- Globaliseringsprocesser hvor centrene belyser naturvidenskabelige og historiske områder, der specielt underbygger Danmarks identitet og plads i Verden, arbejde for energi og miljø og danske borgeres følelse af egen identitet i mødet med andre kulturer og livsformer i historiens løb. Herved spiller centrene også en rolle i integrationen af nydanskere.
- Levendegjort formidling, der skal støtte – endog genskabe – ungdommens interesse for naturvidenskab, teknik og historie.
- Internationalt niveau – Danmark som verdens bedste videnssamfund – hvor centrene er medskabere på nytænkning inden for formidling af naturvidenskab, teknik og historie ved også at hente nye værktøjer på globalt plan.

Kort om centrene

VPAC'erne er specielle, anerkendte centre for aktiv og interaktiv vidensformidling til publikum og skoler i det moderne, danske samfund. For skoler og gymnasier landet over er VPAC'erne et meget værdifuldt – og stadigt mere brugt – element i undervisningen, fordi centrene tilbyder undervisning og læring på en aktiv måde, som appellerer til unge i dag. VPAC'erne stiller samtidig unikke undervisningsfaciliteter af høj kvalitet og kompleksitet til rådighed understøttet af uddannede vidensformidlere. Hos VPAC'erne møder skolerne både komplekse naturvidenskabelige interaktive udstillinger og apparatur samt komplette, levendegjorte historiske miljøer. Der er således tale om undervisning i et semi-formelt system, hvor den enkelte elev gøres til medskaber af egen viden i rammer, der ligger uden for den enkelte skoles rækkevidde.

Nogle VPAC'er har årligt meget store besøgstal (Experimentarium: 350.000 gæster og brugere). Andre har mindre besøgstal (Dybbøl: 40.000 gæster og brugere). Til sammen har VPAC'erne 1.1 mio. besøgende, heraf godt 300.000 skoleelever.

Fælles for VPAC'erne er derfor, at de i et vist omfang drives for egne indtægter og derudover yder en omfattende videnspædagogisk indsats på uddannelsesområdet via drift og udvikling for den puljestøtte, som Undervisningsministeriet fordeler på de årlige Finanslove.

Centrenes indsats vurderes fra år til år af dels et fagligt og dels et tværministerielt bedømmelsesudvalg i forbindelse med at centrene indgiver ansøgning om andel i Undervisningsministeriets støttepulje til formålet. Vurderingen sker ud fra et sæt kriterier der skal opfyldes.

Centrene har samme betydning i samfundet som de statsanerkendte museer under museumsloven og de anerkendte zoo's under zoo-loven. Deres antal er stigende. Siden 1996 har først 5 videnspædagogiske aktivitetscentre, nu 12 centre modtaget driftsstøtte – og der vil sandsynligvis komme flere til.

Puljen blev for Finansåret 2008 hævet fra godt 8 mio. kroner til godt 13 mio. kroner. I finanslovsforslaget for 2009 er afsat 13.1 mio. kroner.

Centrenes egentlige støttebehov ses af summen af de årligt indgivne ansøgninger, der for Finansåret 2009 for de pt. 12 anerkendte VPAC er på 16 mio. kroner. Undervisningsministeriet har desuden oplyst, at der i alt for finansåret 2009 er modtaget ansøgninger fra 15 centre, der er søgt om i alt ca. 23 millioner kroner.

VPAC'erne dannede i 2002 et fælles Forum for de Videnspædagogiske Aktivitetscentre for at styrke hinanden og relationerne til undervisningssektoren gennem udveksling af nye idéer og know-how.

De videnspædagogiske aktiviteters betydning i det moderne samfund

De nuværende 12 centre dækker to meget omfattende vidensfelter :

1. Naturvidenskab og naturviden om Danmark

AQUA Ferskvands Akvarium, Experimentarium, Fjord & Bælt, Kystcenter Thyborøn, NaturBornholm, Tycho Brahe Planetarium og Økolariet.

Tilsammen yder disse centre en meget stor formidlingsindsats for at øge naturvidenskabsinteresse blandt unge i Danmark samtidig med at flere af centrene formidler oplevelser og viden om unik dansk natur.

2. Historie- og kulturviden om Danmark

Bornholms Middelaldercenter, Historiecenter Dybbøl, Kulturcentret ASSISTENS, Historisk-Arkæologisk Forsøgscenter Lejre, Middelaldercentret

Tilsammen formidler disse centre hovedtræk i danmarkshistorien og dens kulturarv: Oldtidens, vikingetidens og landbotidens livsforhold, 1800-tallets dansk-tyske krige om Danmarks sydgrænse, middelalderhistoriens krigsførelse, dødens kultur nu og i historisk perspektiv i et storbyfund og byfund og Østersøområdet og Bornholms middelalderhistorie.

